

PRESENTACIÓ

Hom podria afirmar que els temps de crisi, o si més no aquells que els individus percebem com si ho fossin, tant en general com en el cas de les crisis de les ciències socials, s'assemblen molt a les tèmpestes de la litúrgia romana: *són alhora temps de penitència i d'acció de gràcies*.

Això ho pensem pel fet que, si bé és cert que havíem passat uns anys vivint en la placidesa d'uns models teòrics que gaudien de prou prestigi per a no haver-ne de dubtar, en canvi ara la relativa infortabilitat d'haver de practicar una sociologia sense models clars, ni teòrics ni metodològics, ens obliga a repensar les nostres certeses i a prendre consciència de les pròpies incerteses.

La preocupació per la recerca i la discussió de nous models de coneixement sembla que ja hauria d'ocupar un lloc important entre aquells a qui, per definició i professió, no escau l'autoengany.

És per això que deïem que revisar les certeses caducades és, en aquests temps, una penitència que mereix tota mena d'agraïment.

El número 26 de *Papers*, «Coneixement, indicis i paradoxes», cal veure'l —i, si pot ser, llegir-lo i entendre'l— des d'aquesta perspectiva.

L'iniciem amb un article de Bottomore que recull la seva conferència en un cicle realitzat a Barcelona per tal de reflexionar sobre l'ensenyament de les ciències socials en diversos països. Més enllà de transmetre'ns una

experiència històrica concreta, Bottomore ens ofereix un fragment de la sociologia de la sociologia, mostrant, una vegada més, la fragilitat institucional d'aquest saber incòmode i heterogeni, el desenvolupament del qual se'ns presenta més lligat a opcions individuals que al funcionament de les màquines acadèmiques. Si, sovint, per analogia amb altres ciències, pensem en la sociologia com en un saber establert, la seva història ens retorna ràpidament les magnituds reals que ha assolit fins ara, amb tota la indefinició que sol acompanyar-la, però també amb tota la capacitat d'aventura d'un punt de vista descobert amb prou feines fa dos-cents anys.

I és també en aquesta recerca, en aquesta interrogació sobre la validesa d'allò que sabem i sobre la possible ampliació dels seus límits, que s'han escrit els articles que componen l'apartat monogràfic, dels quals, malgrat les òbvies —i necessàries— diferències, voldríem destacar els punts de confluència.

Aquí s'apleguen quatre articles, tres del quals giren molt en concret sobre els models de coneixement en les ciències en general, i en les ciències socials en particular. Aquests tres primers articles, dels quals parlarem més endavant, van seguits d'un darrer article sobre la prolongació d'aquella preocupació pels models de coneixement en el terreny de la metodologia. Aquest darrer article de José Luis Crespán, «De la metodología y las especies dimisionarias», que parteix del marc de reflexió que proporciona la filosofia de la ciència, se centra en l'anàlisi d'alguns dels trencacolls més rellevants de l'epistemologia de la sociologia, per acabar amb una denúncia d'un «bestiarí d'espècies dimissionàries», és a dir, d'aquells qui defugen, per acció o omissió, allò que l'autor ha considerat fonamental en la pràctica sociològica: és a dir, la reflexió metodològica.

Pel que fa als tres primers articles que hom recull en el present monogràfic, en mostrarem els seus particulars i múltiples punts d'aproximació.

Cal dir, en primer lloc, que tots tres, en un moment o altre, entren en diàleg amb l'«epistemologia indiciària» de Carlo Ginzburg.

De fet, l'article de Ginzburg en el qual es formulava tal proposta fou el detonant, en certa manera, de la nostra preocupació teòrica. Perquè també des del principi, i malgrat el reconeixement de l'interès del text de Ginzburg, en discutim unànimement algunes insuficiències, i a més, en algun cas, se'n busca una aplicació més específica a la sociologia.

Tanmateix, cap dels tres articles no es limita a aquest diàleg, sinó que procuren proporcionar-li un marc de reflexió més general que l'enquadri. Així, Josep Maria Terricabras el situa entre els diferents models de coneixement que el pensament occidental ha proposat; Antoni Estradé dialoga amb Ginzburg des d'una àmplia i alhora minuciosa consideració sobre l'ús de les paradoxes en la filosofia, i en la teoria sociològica en particular; i en

l'article que escrivim Salvador Cardús i Joan Estruch, arribem al diàleg amb Ginzburg i la seva epistemologia indiciària després d'una consideració més general sobre el paper de la teoria en sociologia.

En segon lloc, cal destacar la volguda provisionalitat de les propostes que s'hi fan. Terricabras ens proposa un model que «cal posar a treballar», Estradé parla d'«esborrany provisional» i Cardús-Estruch de «primers passos». Tot plegat podria fer pensar en una certa precipitació tant en l'elaboració dels escrits com en la seva publicació. Però no s'ha d'entendre la provisionalitat en aquest sentit. Més que no pas de debilitat del discurs, del que es tracta és de la voluntat que el debat no es quedi allà on ara és, sinó que avanci i tingui continuïtat.

Massa sovint veiem que el tractament de qualsevol tema té uns efectes quasi exorcitzadors, que fan que ja no calgui tornar mai més sobre aquella qüestió. En aquests casos, tocar un tema és enterrar-lo. Ben al contrari, creiem que, si la qualitat de ser provisional cal demanar-la fins i tot en els llibres que recullen treballs ben mastegats, en el cas d'una revista aquesta provisionalitat esdevé necessitat.

En aquest cas, el desig dels autors fóra de tornar a debatre el tema, recollint les crítiques i noves aportacions, en un número no massa llunyà de *Papers*.

Finalment, hi ha un tercer element de coincidència que no és fortuït. Ginzburg, amb les seves referències al Sherlock Holmes de sir Conan Doyle, facilita que se li respongui o bé amb l'Hercule Poirot de l'Agatha Christie o bé amb el pare Brown de G. K. Chesterton.

Tampoc no deu ser casual que en aquests articles s'oposin a un investigador «professional» les arts indagatòries d'un detectiu amateur o les d'un mossèn despreocupat per atrapar els criminals. Hom podria pensar que és precisament l'absència d'interessos d'eficàcia allò que permet definir certs models de coneixement. No ens sembla que ara calgui aprofundir en això, però sí més no que quedi apuntada la sospita que darrera dels models proposats hi ha una coincidència bàsica sobre el que significa «conèixer».

Finalment, Félix Ovejero s'interroga sobre els valors morals en l'obra de Durkheim, i ens posa de manifest les mancances d'aquest autor a la seva famosa regla de «prendre els fets socials com a coses». Reflexió que perllonga la d'Estruch i Cardús sobre les implicacions del sociòleg i la possibilitat de distància respecte del seu objecte de treball.

Un número de *Papers* dedicat, per tant, a qüestions pròpies de l'ofici. Estem convençuts, però, que tots aquests articles contenen prou elements d'originalitat per a provocar la «imaginació sociològica» de molts i per a suscitar, si s'escau, una viva controvèrsia entre els investigadors en ciències socials.